

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Conivgio Doctrina

Wigand, Johann

Jhenæ

VD16 W 2745

De Conivgio Doctrina.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36207

DE CONIV, GIO DOCTRINA.

HIERARCHIASTRÉS,
in mundo ab omnipotenti Deo
singulari & saluari consilio
constitutas esse, reuerenter agnos-
cit, & meritiò magnificat ac
predicat Ecclesia Christi, nempe, Ministerium
verbi diuini, Oeconomiam parentum, & Ma-
gistratum politicum. Est autem Coniugium, ve-
luti scaturigo istarum Hierarchiarum, id quod
sane non vulgaris laus ac dignitas est. Sic enim
Deo, rerum omnium creatori visum fuit, ex
cohabitatione legitima maris & femina, non
tantum augere humanum genus, sed etiam mul-
tiplicare Ecclesiam suam, à qua non solum in
hoc mundi centro, verum etiam in vita coelesti,
atq; aeterna velut celebrari. Magistratus verò po-
liticus, è Coniugio veluti radice exurgens, sinem
illam precipuum habet, ut Coniugio vicissim,
iusticia ac pacis administratione, inserviat.

Sed Diabolus omnium operum Dei hostis
immans, omnibus artibus conatus est Coniu-
gium, sanctissimum vita genus, horribiliter con-
spicere, atq; in summum abusum & contem-
ptum.

DE CONIVGIO.

primum adducere: Primum quidem per gentes
cacas atq; efferas. Deinde etiam per hereticos
aut hypocritas. In primis vero per Regnum pa-
pe, hoc est, Antichristi.

Proinde agamus Domino Deo nostro
gratias, qui luculentam de Coniugio, doctrinam,
sacris monumentis tradidit & conseruauit, &
in hac postrema mundi senectute, à fœdis Anti-
christi Romani pollutionibus, eam præclare vin-
dicauit, suorumq; pristino nitore & dignitati restituit.
Demus quoq; operam, ut hoc egregium Dei
depositum fideliter custodiamus, atq; ad nostram
posteritatem, quantum quidem in nobis est, Deo
aspirante, feliciter propagemus.

Cum autem nostri officij sit, ut ipse qui pa-
trum & doctorum ministerio fungimur, ceteris
voce præire, decreui prælucente & regente Deo,
sanctissimam & pulcherrimam de Coniugio do-
ctrinam, quanta fieri poterit perspicuitate &
breuitate, repetere ac proponere. Primum, ut
dignitatem huius sanctissimi uitæ generis, no-
stri auditores aliquomodo cognoscant, aut qui
cognouerunt, mente repetant: Deinde ut expen-
dant, Deum serio prohibere & punire omnis ge-
neris vagas libidines, & alios Coniugij abusus.
Præterea, ut materiam suggeramus, de despon-
sationibus, diuortijs, alijsq; rebus, huc spectan-
tibus

DE CONIUG.

liber, vtiliter cogitandi, fundamentaq, solem-
nitate inquirendi, quantum quidem in praesentia,
vtilis cognitio necessarium videbitur.

Sequemur autem communem docendi vi-
am, quae rectissima & facilima est, & hasce
res conuenit:

1. De vocabulis.
2. Quid sit.
3. Quotuplex.
4. Unde sit.
5. De personis.
6. Quale sit Coniugium, seu de proprieta-
tibus eius.
7. De fine.
8. De compositis quibusdam.

DE VOCABVLIS.

Coniugium, à coniunctione & societate le-
gitima maris & foemina dicitur, ex causa for-
mali tracto vocabulo, seu à coniugatione, quasi
eodem iugo copulati, ut Phocas, Festus, & E-
rasmus putant. Nullum enim arctius vinculum
ipso Coniugio, in hoc mundo reperitur, quo ni-
mirum duo homines, in indiuiduam vitam con-
suetudinem, non modo colligantur, sed ipso Deo
teste,

VOCAB.

reste, sicut una caro. Veteres quoque coniunx & coniux, indifferentem scripserunt, ut Priscianus meminit.

Matrimonium à finali causa nominatur. Nam in eo vite genere, patres & matres, procreant atque educant liberos. Est autem Synecdoche. Nam à feminis, à quibus homines in hanc lucem nascuntur, & quibus liberorum educatio, & Oeconomie administratio potissimum incumbit, ille vite status nomen est sortitus. Simili modo parentes, utriusque, masculinum & femina, nominari videntur, licet solius femina sit parere, hoc est, factum alio gestare atque eniti.

Connubium, à causa formali seu ritum nuptiarum. Solebant enim veteres, cum honestate delectarentur, sponsas quas adducebant sponso, obnubere, hoc est, obvelare seu obtegere. De Rebbecca quidem legimus, quod viso sponso Isaac, è camelo desiliens, mox sese obrexit, verecundia ritum observans. Gen. 24. Est autem in hac etiam voce, Synecdoche. Nam nubere feminis usitate tribuitur. Generaliter vero hoc in loco usurpatur, pro copulatione viri & mulieris, ut Vergilius etiam loquitur. 1. Aeneid. Connubium in nuptiam stabili, propriamque dicabo.

Nuptia

DE CONIUG.

Nuptia & matrimonium, interdum pro
prium accipiuntur, ut in Iure civili, Lombard
& alijs videtur.

Συζυγία coniugium, σὺζυγος coniunx,
ab illa quasi in unum iugum copulatione. Syncta
dicitur connubium, συνουσιον coniunx à coha-
bitatione in una domo seu communi administra-
tione Oeconomiae vel rei familiaris. Επιγαμία
matrimonium cum alijs.

Ehestand vel Estand unde des-
ductum sit, non satis ex Germanica
lingua liquet. Saxones appellant
Echte stand / vel simpliciter die Echte
tho seggen / Echt schop lauen edder hols-
ten / ein Echte maken. Hinc phrasis
Echt und recht geboren. Quidam deri-
vant ab Eher / ein Ehrstand / hoc est
honoris, seu honorificus status. Alij
a duo, quasi dicas, Zwestand / facta A-
pharesi duarum literarum. Alij ab
vno, Einstand / seu Eenstand / item Ees-
stand / vt aliqui proferunt. Est enim
vno maris & foeminae. Alij ab Ach-
sen

ten/vt dicimus Achtbarlich/hoc est, ma-
gni faciendum, ein Achetand / hoc est
vitæ genus, quod sit magnificien-
dum.

Veteres Germani pactiones,
Testamenta, & leges videntur ap-
pellasse Ee. Hinc vetus Testamen-
tum dixere, die alte Ee / Nouum ve-
ro, die neue Ee. Item Eehafft/id est
legitimum. Sic Eestand dici putatur,
id est legitimus status.

Considerentur paululum & reliqua voca-
bula Coniugum, saltem delectationis gratia.

Vir à viribus, seu à vigore. Etatis sex-
ui, & coniugi nempe mari tribuitur.

Maritus à sexu nominatur, quia Mas sit.

Àvâg ab avûs perficio, quia labores gra-
uissimos maritus sustinere cogitur, in parando
victu.

Ακοιτῆς, maritus à thoro communi. Man

DE CONIUG.

Man Germanica vox sexui, & deinde etiam Coniugio tribuitur. Fortè à Mahn id est iuba, seu barba. Item dicitur Eheman. Hauswirdt / Hausherr.

Fœmina, sexus & coniugis nomen est, à faciando, ut existimatur, vel ut alij volunt à amore.

Mulier, qua virgo non est, quasi molli-
or dicitur, ut Varroni placet. Constat enim, imbecilli animo & corpore, præ viris, plerumq; mulieres prædinas esse.

ἄρσην quasi γυνή, à φαίνω. ὄψις. Ἀκοιρίδα, ἄκοιρίδα uxor.

ἄρσην ὄψιν Vir, fœmina, quia de viro sumpta est. Gen. 2.

Coniunx, parens, communia vocabula marito & maritæ sunt, sicut & Germanicum ein Ehegaten / Ehegahst / Eheuolet / Ein bahr Dolet.

ἄρσην Pater. Inde pueri fari incipientes
B apud

DE CONIUG.

apud nos, Ab vel Abba compellant patrem, au-
piteris conuersis papa.

Mater, à fidelitate erga for-
bolem. Hinc **M**am famula a fide. In-
de Germanicum **M**am deductum
est, quæ lactat & educat infantem lo-
co matris. Saxonici liberi matrem
appellant **M**ume. Vel **M**une.

Eine **F**raw / a læticia forte. Nam
aliqui pro freude / fraude crassiusculè
proferunt. Sic in infinito, verbum pro-
fertur vtroq; modo, sich frewen / & sich
frawen. Nam coniugium felix, reuera
est læticiæ status, ein freudenstand / in
quo bona conscientia possis lætari
cum coniuge, liberisq; delectari. Ex-
tra coniugium, si quis non sit angeli-
ca castitate donatus, reuera non est
gaudium. Hinc freyen / u mutato in v.

Eine **E**hefraw / Eine Hausfraw
Eine Hauszier / Eine Hausmutter.

Water / Mutter. Hæc vocabula
habent

QVID.

habent Græci & Latini, πατήρ, μήτηρ
Pater, Mater.

QVID SIT.

Coniugium, est legitima copulatio unius
maris & feminae, iuxta institutionem Dei, in-
dissolubilem vite consuetudinem continens, ad
procreandos & educandos liberos propter cul-
tum Dei, ad vitandas libidines prohibitas, ad
Oeconomia administrationem, & officiorum in
vita necessariorum, communicationem.

Huius definitionis fundamenta, extant
Gen. 1. 2. Matth. 19. 1. Corin. 7. Est autem
casualis definitio.

Legitima copulatio Genus est, sumptum
ex causa formali. Copulationem autem dico,
animorum & corporum coniunctionem. Legiti-
mam vero voco, qua legibus divinis atq; huma-
nis est conformis. Scortatorum enim copulationes
& cohabitationes, non sunt legitime, ideoq; po-
tius Magistratum coherceri debent, nec dubium
est, quin Deus omnes commixtiones extra Con-
iugium, severissime puniat. Neq; est Magistra-
tum Christianis praesertim, paruum dedecus,
B z quod

QVID.

quod alicubi tolerant ethnica prostibula seu lupanaria. Deinde etiam quod permittunt tam numerosum meretricum agmen, exercitus suos militares impunè comitari. Nam Deus eccellis eiusmodi terra flagicia cernit, & gravissimis cladibus sapissime ulciscitur.

Unius maris & femina) Materiam exprimit. Nam sic Deus, sexus generis humani discrevit. Math. 19. Gen. 2.

Juxta institutionem Dei) Hic fit mentio causa efficiens. Non enim ex atomis Epicureis confluerunt corpora maris & femina, nec casu orta est ista vita societas, Sed Deus auctum substantie tum Coniugij est, metaq; certas illi vita generi circumdedit, ut ex Decalogo satis apparet.

Indissolubilem vita consuetudinem continens) Est causa formalis. Efficiuntur enim una caro coniuges, & voluit Deus per hominum tali ratione colligare, ut mutuis officijs, que vita humana exigit, sibi invicem adiumento essent. Rom. 7.

Reliqua verba in definitione, quatuor illustres finales causas notant, qua necessitatem, vili.

DE CONIUG.

estatem, & dignitatem Coniugij magnifice
commendant. Indigni itaq; hominum nomine
sunt, qui de Coniugio, omnium nostrum scatu-
ritate, non reuerenter, non sancte, non praclare
sentiant & loquuntur.

COLLATIO ALIA,
rum definitionum.

Ex patribus.

Clemens 2. Siro.

Matrimonium est prima, legitima viri
& mulieris coniunctio, ad liberorum procrea-
tionem.

Ambrosius in exhortatione ad
Virgines.

Coniugium est vinculum, quo alligatur
suo iure, & ei subiectione adstringitur.

Adelhelmus.

Coniugium est iugalitas, qua ad propa-
gandum

B 3

DE CONIUG.

gandum posteritatis sobolem, & liberorum pro-
creandorum gratia, licitis connubiis necessitas
notatur.

Petrus Lombardus lib. 4.
dist. 27.

*Nuptie vel matrimonium, est viri mu-
lierisq; coniunctio maritalis, inter legitimas per-
sonas, individuam vite consuetudinem retinens.*

Ex recentiorum Theologo-
rum scriptis.

Erasmus de Christiano matris:

*Matrimonium est legitima perpetuaq;
viri ac mulieris, studio gignenda sobolis, iura
coniunctio, vite ac fortunarum omnium indi-
viduam societatem adducens. Tom. 4. fol. 514.*

Lutherus Tom. 6. in Gene-
sin. 24.

Coniugium est diuina & legitima coniun-

QVID.

Coniugium est coniunctio viri & feminae, spe proles, vel saltem vitanda fornicationis & peccati causa, ad gloriam Dei. Finis ultimus est, obedire Deo, & mederi peccato, invocare Deum, querere, amare, educare prolem ad gloriam Dei, habitare cum uxore in timore Domini, & ferre crucem.

Idem in Gen. 24. Tom. 2.
fol. 227.

Coniugium est coniunctio viri & feminae inseparabilis, non tantum iuris natura, sed etiam voluntatis, & voluptatis ut sic dicam anima.

Hanc autem definitionem, opponit frigida Canonistarum definitioni: Coniugium est coniunctio masculi & feminae, secundum ius naturae.

Ex iure civili.

Instit. lib. 1. tit. 9.

Nuptiae sive matrimonium, est viri & mulieris coniunctio, individuae vitae consuetudinem continens. Hanc definitionem reseruet ius nuptiarum. C. 27. q. 2. & C. 29. q. 1.

B A 70

QVID.

In hac autem definitione, neq; efficientis, neq; finalis causa mentio fit.

Modestinus lib. I. regul.
de nuptijs.

Nuptia sunt coniunctio maris & feminae,
& consortium omnis vite, divini & humani
iuris communicatio.

Hac definitio priori consonat, nisi quod &
iuris communicationem addit. Fuerunt autem
Romae viro & mulieri, sacra gentilia commu-
nia. Inde quidam elicere conantur de necessitate
coniugij esse, marem & feminam debere eius-
dem religionis esse. Sed videtur hac probatio, ex
isto quidem loco imbecillis esse. Nos de eiusmodi
rebus infra disseremus.

Contraria.

Falsa aut nimis mutila definitiones, ut
coniugium esse carcerem, omnem vitam libertatem
adimentem, & similes.

QVOTTVPLEX.

Coniu-

QVOTVPLEX.

Coniugium duplex est, Legitimum & illegitimum, vel licitum & illicitum, vel iustum & iniustum, quæ quidem vocabula idem valent.

Legitimum dicitur, quod iuxta leges divinas atq; humanas factum est.

Illegitimum, quod contra leges Dei atq; humanas initum est, ut sunt incesta nuptiæ, quando nimis propinquo affinitatis seu cognationis gradu, duo iunguntur, vel unus sibi plures uxores copulat, absq; singulari Dei iussione vel dispensatione.

Coniugium aliud est initiatum, aliud consummatum.

Initiatum est, quando per desponsationem legitimam, ad coniugium duæ personæ destinatae, mutuisq; consensionibus promissionibus ac vinculis colligatae sunt, ea ratione, quod accedente publica per Ministrum Dei copulatione & nuptiis, velint in coniugio honeste vivere. Publicum autem dico, presentibus nimirum aliquot testibus, siue in templo, siue in domo privata, aut in loco commodo & honesto.

Consummatum est, quando solennitates,
B S publica

DE CONIUG.

publica & honesta consuetudine recepta, accedant, siue accesserint, & sequitur seu sequitur cohabitatio coniugalis. Hac diuisio ex verbis Ambrosij sumitur, cum inquit, Coniugium desponsatione incipitur, commixtione perficitur. Estq; haec distinctio non contemnenda. Nam desponsatione promittitur coniugium. Copulatione vero solenni & cohabitatione maritali, fit autem ipsum coniugium. Haec autem diuisio ex causa formalis potissimum nascitur.

Scriptura sacra quoq; spiritualis & corporalis Coniugij meminit.

Spirituale, est spiritualis copulatio Christi & suae Ecclesiae, id est, omnium credentium, or. Et haec miranda, de qua Osee 2. scriptum est, Desponsabo te mihi in sempiternum, desponsabo te mihi in iusticia & in iudicio, & in misericordia, & in miserationibus. Et desponsabo te mihi in fide, & cognosces Dominum. Haec porro spiritualis coniunctio, quae suauissima & saluberrima est, nihil derogat corporali coniugio, quod est typus spiritualis illius coniunctionis. Ephe. 5. *Mysterium hoc magnum est. Ego autem dico, in Christo & Ecclesia.*

Corporale, est illa externa societas animorum, corporum, totiusq; vitae huius temporalis.

Solent

QVO TYPLEX.

Solent & alia diuisiones afferri, ut Coniugium aliud est ethnicum, aliud Christianum.

Ethnicum est inter eos, qui sunt extra Christi Ecclesiam.

Christianum verò, quod inter Christianos contractum est. Verùm differentia consistit tantum in personarum qualitate, quod alia sunt reuera, alia non. Coniugium autem ipsum per se, sua habet substantialia, siue gentiles siue p̄i id obseruent.

Item aliud est faustum, aliud infelix. Hæc autem distinctio, non tam discrimen Coniugiorum, quàm animorum inæqualitatem, vel alia accidentia declarat, sicut aliud est sterile, aliud fecundum. Eiusmodi igitur diuisiones transiliamus, contenti duabus primis, quarum in hac quædam tractatione potissimum usus est.

DE CAUSA EFFICIENTE.

VNDE SIT.

Non temerè, non sapientia aliqua humana, sed *maioris & femina honesta per omnem vitam*

UNDE.

nam societas atq; coniunctio, in mundo coepit:
Sed ipse Deus, omnium creaturarum fons &
auctor, statim initio genus humanum tali modo
condidit, ut non tantum esset vir, sed etiam femina. Gene. 1. & 2.

Operis precium autem est verba Moysi,
antiquissimi & probatissimi historici, in conspe-
ctu habere, ac saepe meditari. Continent enim
res amplissimas. Sic ait:

Et dixit IEHOVA ELOHIM. Non
est bonum, hominem esse solum, FACIAMUS
ei ADIVTORIVM, quod sit cum illo.

Nam cum Iehoua Elohim, formasset de
humo cuncta animalia terra, & uniuersa vola-
tilia caeli, adduxit ea ad Adam, ut videret,
quomodo vocaret ea, & quocumq; nomine ani-
mam viuentem appellaret Adam, Hoc esset
Nomen eius.

Et dedit Adam Nomina cunctis animan-
tibus, & uniuersis volatilibus caeli, & omnibus
bestijs agri. Et sibi homini non inuenit ADIV-
TOREM, qui esset secum.

Et immisit Iehoua Elohim soporem in
Adam,

DE CONIUG.

Adam, cumq; obdormisset, tulit unam ex costis
vuis, & clausit carnem pro ea.

Et edificauit Iehoua Elohim costam, quam
accoperat de Adam, in mulierem, & adduxit
eam ad Adam.

Et dixit Adam: Hoc nunc est os ex ossibus
meis, & caro de carne mea. Et hac vocabitur
virago, quoniam de viro sumpta est. Quamo-
brem relinquet homo patrem suum & matrem,
& adheret uxori sua, & erunt in carnem
unam.

Erat autem uterq; Nudus, Adam scili-
cet & VXOR eius, & non erubescabant. Haec te-
nus Moses.

In hac igitur historia quatuor sunt eximia,
quae ad commendandam dignitatem Coniugij
pertinent, nempe:

1. Deliberatio ac decretum Dei.
 2. Creatio Coniugis miraculosa.
 3. Copulatio prima.
 4. Mandatum vniuersale.
1. Grauiissima sapientissimi Dei delibera-
tio re

DE CONIUG.

no recitatur, priusquam homini recens condito, antequam de Coniugio in mentem veniret. Non est bonum inquit Deus, hominem esse solum, faciamus ei adiutorem, qui sit cum ipso. Hanc sententiam ille omniscius & omnipotens Iehova Elohim, id est tota sacro sancta trinitas, unus Deus essentia, trinus personis, profert, qui totam humanam naturam & condidit & introspecti, ac certo nouit omnia quaecumq; futura sunt. Quare nos creaturas, hoc Maiestatis diuine testimonium ac decretum, maximi facere, idq; uita genus reuerenter amare decet.

Ut autem ista gratis Coniugij humani necessitas, ipsi quoq; Ada innotesceret, admirabilem sane Synodum omnium animalium Deus coram Adamo conuocat, eiq; tanquam mundi Domino, eum coetum sistit. Transeunt igitur ordine paria animalia, mira obedientia & mansuetudine, ueluti in solenni lustratione, tum Deum creatorem, tum etiam hunc ipsum Adam, sibi designatum Imperatorem seu dominatorem reuerenter ut sic dicam agnoscentia. Adam uero, adstans opifici rerum omnium, & ipse creatura, sagacissimo ingenio & sapientia illustrissima, Nomina singulis animalibus, perspecta ipsorum natura imponit propriissima, quae quidem Deus ipse approbat, ac tum ceteris suis operibus,

UNDE.

operibus, tum vero in primis hac sui imagine,
que in Adamo clarius Sole tum radiabat, unice
delectabatur. Ibi vero Adam, ex collatione pri-
mum incipit animadvertere, singulari Dei in-
dicio, in una quaque animalium specie, sexus du-
plex, ad multiplicationem & propagationem
a Deo conditos esse. Sibi autem eiusmodi vite
sociam, qua genus humanum cresceret, deesse, id
est nullam feminam in toto mundo quocumque
locorum oculos conuertat, cernit. In Dei autem
oculorum, tacitus acquiescit.

Deus non rogatus ab Adam, nihilomi-
ni ei pro suo diuino consilio, feminam insigni
miraculo condit, ut nimirum fieret manifestum,
Coniugium non ex humano consilio inuentum
aut institutum esse.

Non autem ex duro saxo, neque ex viliori
terre puluere, unde quidem Adam ipse dudum
formatus erat, sed ex homine hominem produ-
xit Deus, in testimonium, quod diuina Maiestas
non velle deinceps e rudi gleba, aut humida
massa terra, homines creare, sed ex duobus ho-
minibus, mari nimirum & femina. Modus
autem ipse admiratione dignus est.

Non enim viuum Adamum per medium
dissecas

UNDE.

dissecat Deus, ut Rabini improbe nugantur, sed profundum et soporem diuinitus immitit, ut porrectus in longum, humi in lato gramine stratus iaceret, & dulces spiritus traheret, omni cura & sollicitudine vacuus. Prorsus igitur se passus habet veluti subiectum, Deum in se operantem ita quidem patiens, ut non prius sciret, quid Deus in se fecisset, quam cum experrectus e suani somno esset. Non enim poterat, nec debebat Deum hac in parte iuuare.

Dum igitur ita securè dormit bonus ille Adam: Ecce Deus sua diuina dextera costam unam, ipsius cordi ut videtur proximam, ex latere excerpit, soluens iuncturas, & amouens carnem venis sanguineis redundantem, nec tamen foedans sanguine corpus, ac sine omni doloris sensu, citrag, damnum aut deformationem ipsius Ada vllam. Mox enim foramen illud Deus, summo & omnipotenti artificio carne claudit. Eam verò costam, excerpam e virili latere, omnipotens Deus ita format atq, exadificat, ut inde nobilis & formosissima femina exurgeret, qualis sine dubio, nulla alia in hoc mundo postea visa est. Hac incomprehensibilia quidem rationi humana sunt, sed facilima Deo omnipotenti fuerunt, quem fides inuener & veneratur.

78

UNDE.

Ista autem sic à Deo gesta sunt, ad digni-
tatem feminarum, & ipsius adeo Coniugij, ex-
aggerandam & ornandam. Vult enim Deus hoc
suum opus, & Coniugalem vitam, maxime ab
omnibus hominibus fieri.

3. Neq; ipsa copulatio fortuito concursit,
aut consilio Ada fit. Sed istam venustam herosif-
sam, omnibus corporis atq; animi bonis orna-
tissimam, Deus excitato Adamo adducit, eamq;
ipsi grauisssimis ac decentissimis gestibus copulat.
Quid vero noster Adam, ista formosissima pu-
ella conspecta? Num adhorret eam? Num o-
culis oclusis, in heremum aufugit? Nequaquam
tam horridus, tam asopycus est, sed mox ex
aspectu, quod dicitur, amor nascitur. Flamma
eius cordis honesta & ordinata, totum ipsius cor
accendunt, laeticiq; perfundunt. Accipit igitur
sunt hilari, leto ore, cupidissimisq; complexi-
bus hanc pulcherrimam vite sociam, legesq; con-
iugij, veluti hymenaeum iucundum sibi met ipsi
canans, publica voce, ipso spiritu sancto regente
eum, illuminante, dicat, Deoq; conditori reue-
renter gratias agit.

A. Mandatum vniuersale, ad omnes ho-
mines pertinens, est illa celebris vox Dei: Non
est bonum homini, esse solum. Et vox Ade, ex
C divina

DE CONIUG.

diuina inspiratione prolata, Erunt duo in carnem unam. Postea accedit & praeceptum decalogi, Non moechaberis. Sancit igitur, ac praecipit Deus Coniugium omnibus, qui idonei ad hoc vite genus in hunc mundum nascuntur, inspeculari Dei voluntate excipiantur. Insuper ex lege natura, infra omnibus mortalibus naturaliter, omnes honesti homines iudicant, omnes homines tali lege in hunc mundum nasci maris & femellas, ut honesta cohabitatione procreent liberos, atq; in bene constitutis rebus publicis, publica edicta de legibus Coniugiorum, etiam inter gentes sunt proposita.

Ille igitur Deus, qui initio condidit & sancit Coniugium, adhuc hodie hoc vite genus conseruat, & obseruari vult.

Creat enim homines tali ratione, ut sint sua natura idonei ad Coniugium, hoc est, creat non solos viros seu Monachos, neq; solas puellas, id est Nonnas, sed ex iisdem saepe matribus, procreat pueros & puellas, interdum etiam gemellos distincto sexu, miranda & diuina potentia, in una matrice format.

Indit Deus ipse in hominum pectora naturales storgas, inclinantes & incuantes miro
natura

UNDE.

contra igni, ad matrimonium. Merito igitur
Paulus doctrinam Demoniorum appellat, pro-
hibere coniugia; id quod facit Antichristus Ro-
manus, publico cum dedecore sui & suorum.

Sonat adhuc Deus in orbe terrarum, Mi-
nisterio verbi sui, praeceptum suum de Coniugio
tenendo, & vitanda scortatione. Adhuc enim
graves poenas de ijs, qui extra coniugium legiti-
mum, sedis libidinibus & se & alios polluant,
sumit.

Deniq; consociat adhuc Deus in mundo
marem & feminam, iungendo pectora duorum
in amoribus. Videmus enim, quotidie ob o-
culos, quam miraculose ex diversis locis & na-
tionibus, non raro duos matrimonio copulet.

Huc etiam pertinet illa perspicua dicta
Gen. 24. Dominus Deus caeli mittet Angelum
suum coram te, ut accipias uxorem filio meo.

Proverb. 19. Domus & diuitia, heredi-
tatis a parentibus, à Domino autem proprie-
tas prudens.

Christus inquit. Quod Deus coniunxit,
homo non separet. Matth. 19.

Nec male dictum est, Fato connubiasti.
C 2 nus.

DE CONIVGIO:

ant. Siquidem factum de voluntate, atq; ordi-
natione Dei intelligatur.

Duplici porro modo, Deus homines duos,
in hanc vite societatem iungit, primum quidem
Immediatè, Deinde verò Mediatè.

Immediatè autem copulat duos, vel mani-
festa, vel occulta quadam ratione. Manifestè
quidem, ut verbo & gestibus, Adam & Evam
coniunxit. Sic seruo Abraha ex animi sui voto,
ipse Deus offert atq; ostendit Rebeccam, Isaac
sponsam: Iacobo venienti in Mesopotamiam,
Rahelem exhibet.

Occulta verò ratione id facit Deus, quan-
do ex aspectu mutuo virisq; cor accenditur, ut,
licet non dum ea res ulli hominum sit patefacta,
tamen animus de Coniugio decernat.

Mediatè autem Coniugia fiunt, per in-
dicationem, aut adhortationem aliorum, ut pa-
rentes, vel amici, vel cognati hortantur filios,
aut sibi nosos, ut ad Coniugium animos adyci-
ant, proponentes honestas virgines aut viduas,
cum quibus optarent eos Connubium legitimum
contrahere.

IMPVLSIVE.

Ad

UNDE.

Ad efficientes, etiam impulsiva causa,
quibus cor movetur ad Coniugium inveniendum,
disqua ratione referri solent. Primum autem
generales causa perpendantur, deinde ea, qua
magis ad speciem pertinent.

Generales sunt.

Mandatum Dei, id quod non est cui-
quam fas detrectare.

Naturales affectus & inclinationes, quas
Deus ipse condidit in hominibus, modo recte
gubernentur.

Necessitas Adutorij Primum quidem
ad vitam politicam. Nam ad Oeconomiam, ad
victum quaerendum, & ad quasita frugaliter
collocandum, ad heredes legitimos acquirendos,
ad licentiam vite suavitatem, ad curam in agri-
cultura praestandam, Coniugium est neces-
sarium.

Deinde etiam ad vitam spiritualem, ut
evitentur prohibita libidines, ut animus Deum
liberius colere & invocare queat, ut possit vit
Sacramentis maiori fructu, ut sese invicem
conjuges erudiam pietate, consolemur in rebus
C 3 adversis

DE CONIUG.

aduersis, & deniq, ut meliori conscientia qui
possit mori. Quomodo enim scortatores impudi-
ci, bona conscientia animas efflabunt, cum vox
Dei clara extet: Scortatores & adulteros iudi-
cabit Dominus? Heb. 13. Etsi enim pietas
semper locus est, etiam in postremo vita articu-
lo, tamen periculosissimum est, usq, ad extre-
mum halitum eam differre, & multi sine peni-
tentia ex hac vita migrant.

Quod ad reliquas causas, prater hasce ge-
nerales attinet, qua quidem animum, ad ali-
quam personam ducendam, persuaadeant, facile
illa ex Rhetoricis illis locis intelliguntur, ut a
parentibus, a familia, a cognatione, a pietate,
ab honestate, a liberali educatione, a sanitate, a
forma, ab opulencia. Præcipua vero bona sunt,
pietas, probitas, optima institutio, Oeconomica-
rum rerum peritia.

CONTRARIA.

Fortuito concursui, aut cæca fortuna tri-
buere Matrimonia, ut & deo faciunt.

Hominum prudentia, aut conatibus, ad-
scribere felicia Coniugia, ut filij huius seculi
sentiant.

Copularices seu impostrices, qua non tam
honestate,

UNDE.

honestate, quam lucello adducta, clam defernunt
sua coniuges, aut puellis viros, inscys parenti-
bus, cognatis, aut honestis hominibus, & sine
pudore mentiendo, saepe incautas vel incautos
captiui atq; constringunt, ut assentiantur inter-
dum in personas non visas, aut non exploratis
rebus omnibus. Postea vero vel non iniegrum est
pedem referre, vel non sine maximis periculis
ac turbis, negocium male inchoatum, retracta-
tur. Sape, licet matrimonium procedat, multis
lacrymis in Coniugis parum felicibus, eiusmodi
impostura, soliditas atq; precipitancia in as-
sentiendo, deploratur. Digna igitur odio sunt
eiusmodi copulatores, seu copulatores clandesti-
ni. Imo non minor poena in eiusmodi homines,
quam in plagiarios, à Magistratibus honestis
publice statui debebat.

Colibarius sine verbo Dei, & absq; peculi-
aribus donis susceptus, qualem Ecclesia pontifi-
cia, hoc est, Antichristi, contra verbum Dei, &
cum insigni probro totius Ecclesie Christi, statu-
it, qua de re infra in Compositis, Deo dante,
sequitur.

DE MATERIALI CAUSA, seu de personis.

Duo hic occurrunt consideranda.

C 4

x. Quot